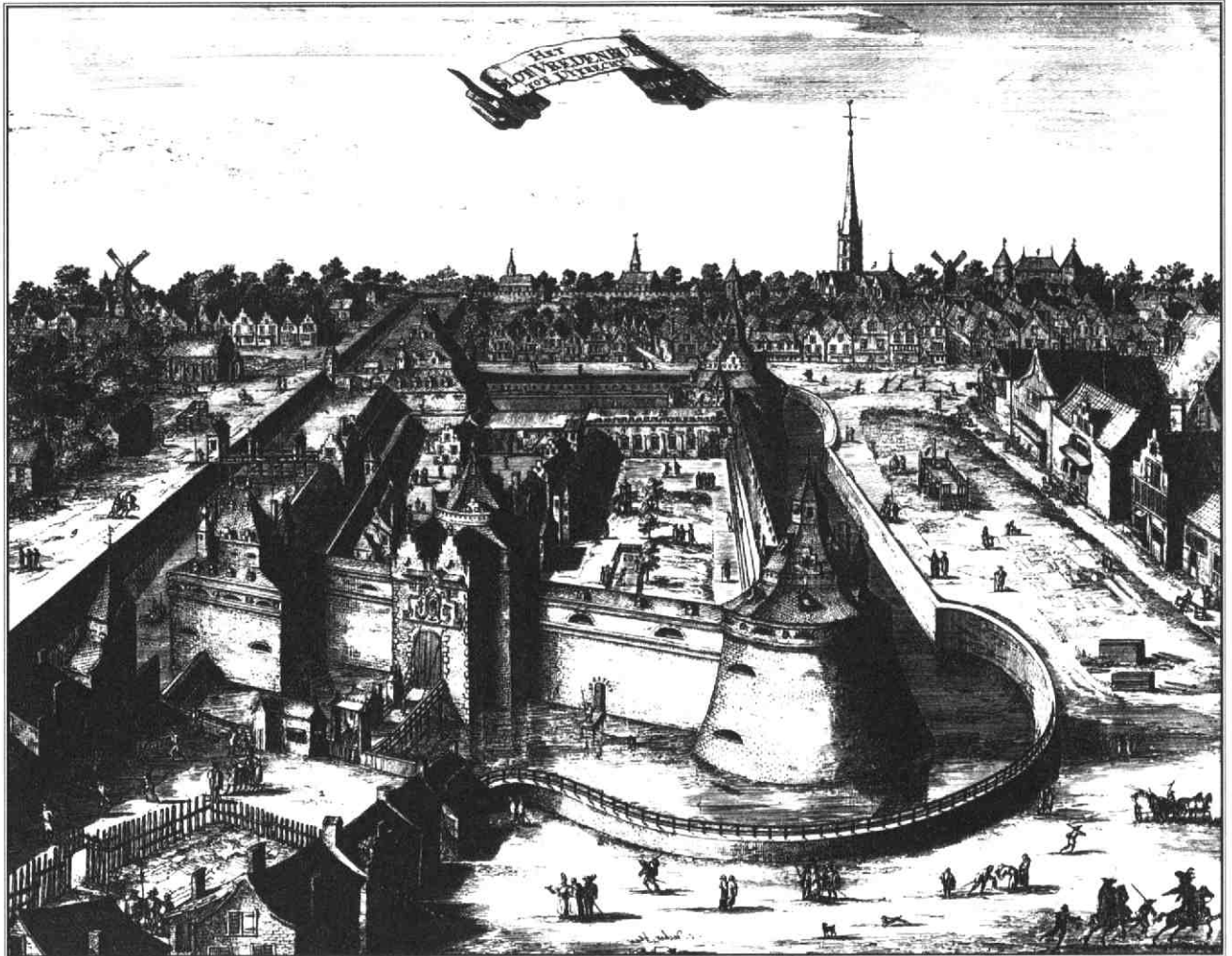

Italianen in Utrecht

*Het kasteel
Vredenburg. Het
Utrechts Archief*

In zijn aardige artikel over Italiaanse immigratie in Utrecht in dit tijdschrift (1998-3, 86-7) vermeldt Ronald Rommes het voorkomen van schoorsteenvegers in de achttiende eeuw. In dezelfde tijd dat Utrecht door Italiaanse (vesting-)bouwmeesters werd bezocht - dat ze daar ook woonden is overigens onwaarschijnlijk - waren er in de stad reeds schoorsteenvegers uit het noorden van Italië gevestigd. In de rekeningen van de rentmeester van de domeinen in Utrecht (Rijksarchief in Utrecht, Financiële Instellingen van de Landsheer 1637) komt tussen 1543 en 1546 een viertal voor dat op gezette tijden de schoorstenen van het kasteel Vredenburg komt

vegen. Hun namen laten over hun herkomst geen twijfel bestaan: Jan van Melanen (Milaan), Hans van Melanen, Willem Lombard en Willem van Melanen. Het is overigens mogelijk dat het slechts om twee personen gaat, Jan/Hans van Melanen en Willem/Lombard van Melanen. De schrijvers van de rekeningen rommelden wel vaker met namen.

Opvallend is dat Hans van Melanen in 1544 en Jan van Melanen in 1547 'burger 'tUtrecht' genoemd worden. Dat wijst er in ieder geval op dat het niet om 'passanten' ging. Ook het gebruik van Nederlandse voornamen zouden op een al langer verblijf in Utrecht kunnen wijzen. Jan van Melanen komt

tussen 1543 en 1558 vijftien keer in de rekeningen voor (van de jaren '45-'46, '48-'50 en '59 zijn geen rekeningen bewaard gebleven; die van '52 heb ik nog niet gezien), Hans tussen 1544 en 1558 slechts vier keer. Willem Lombard vinden we tussen 1551 en 1564 tien keer vermeld (de rekening van 1562 ontbreekt), maar Willem van Melanen alleen maar in 1561.

Dat schoorsteenvegen in Utrecht geen Italiaans monopolie was, blijkt uit het zo nu en dan voorkomen van een veger met een Nederlandse naam, zoals de Utrechtse burger Jan Lubbertsz in 1533, Willem Huijbertsz in 1558 en Willem Jansz in 1540 en 1541. Het is natuurlijk mogelijk dat deze laat-

Oud-Utrecht maakt werk van nieuwe leden.

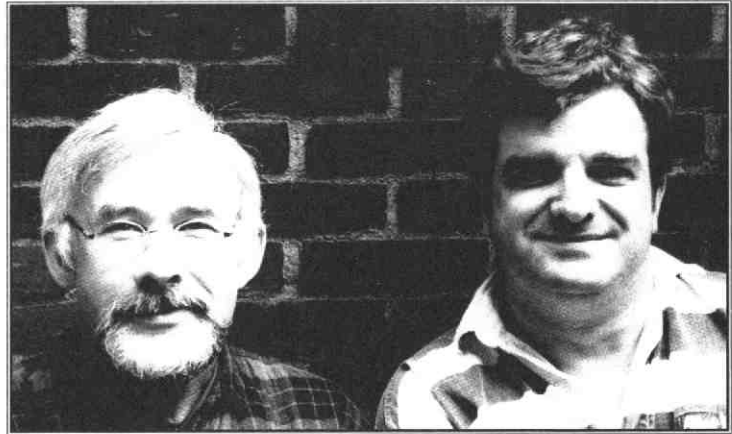
2000 of meer!

ste Willem de zoon van Jan van Melanen is, maar in dat geval pleit zijn afwezigheid in de rekeningen tussen 1541 en 1561 daar weer tegen.

Dat er veel werk was, blijkt uit het aantal schoorstenen dat in één jaar geveegd werd: tussen 14 (in 1543) en 65 (in 1564). gedurende die periode zijn er binnen Vredenburg nogal wat gebouwen bijgekomen, wat door het aantal geveegde schoorstenen nog eens bevestigd wordt. Helaas is door het ontbreken van data bij de rekeningposten niet vast te stellen of er meer dan één maal per jaar geveegd werd. In de gevallen wanneer in één rekening een paar maal met de schoorsteenveger afgerekend wordt, mogen we het aantal schoorstenen dat in één zo'n rekeningpost genoemd wordt wel als het minimum aantal aanwezige schoorstenen opvatten. In dat geval komen we in 1564 op 37 schoorstenen. Het moet - mede dankzij de inspanning van de 'Italiaanse' schoorsteenvegers - in Vredenburg dus voor die tijd redelijk behaaglijk zijn geweest.*

* Voor de leefomstandigheden op Vredenburg zie: T.J. Hoekstra, 'Vredenburg; de bouw van en het leven op een zestiende eeuwse citadel' in Geeske Bakker en Tarq. Hoekstra eds. *Het Stenen Geheugen. Vijfentwintig jaar archeologisch en bouwhistorisch onderzoek in Utrecht*, Utrecht 1997, 112-143.

Bert en Eugène

Inmiddels heeft u 'm al in de bus, de nieuwe folder waarmee Oud-Utrecht haar ledenwerfactie is gestart. De folder is slechts een onderdeel van een reeks acties en producten waarmee Oud-Utrecht haar ledental wil laten groeien. Meer leden en ook jonge leden, dat is de wens die al geruime tijd leefde binnen het bestuur. Maar hoe zo'n campagne aan te pakken, daar was tot voor kort nog steeds geen afdoend antwoord op gevonden.

Wel nu, dit antwoord is gekomen in de figuren van twee enthousiaste Oud-Utrecht leden Bert Barten en Eugène Teunissen. Ook zij hadden al eens gedacht dat de Vereniging best wat nieuwe, actieve leden zou kunnen gebruiken. Tijdens een goed gesprek in het Historisch Café vonden Bert, Eugène en de voorzitter elkaar. En zoals dat gaat was dit tweetal voordat ze het wisten benoemd tot 'de ledenwerfcommissie'.

De start van de actie is gekoppeld aan een aantal gelukkige en uitdagende momenten. Het lustrumjaar waarin sowieso al veel publiciteit en activiteit is. Een duidelijk geluid vanuit de leden zelf waarin aangedrongen werd op de werving van nieuwe leden gekoppeld aan andere en vernieuwende activiteiten. Een bericht dat door het be-

stuur is opgepakt. De eerste schreden op het nieuwe medium Internet zijn inmiddels ook door de Vereniging gezet: www.oud-utrecht.nl. Deze kansen worden nu gegrepen! U zult gedurende de campagne geregeld van Oud-Utrecht horen, in ons Tijdschrift of in andere media. Natuurlijk is er geen actie zonder KADO. Ook daarvoor is gezorgd in de vorm van een CD waarop het Utrecht Te Deum van G.F. Händel, uitgevoerd door het Ensemble Bouzignac o.l.v. Eric van Nevel te horen is. Ieder nieuw lid ontvangt deze CD.

Maar met alleen de werkracht en de goede ideeën van Bert Barten en Eugène Teunissen kan deze actie niet slagen. Daarvoor is ook uw hulp nodig. Werf een nieuw lid! Met elkaar moet het lukken. Natuurlijk, 2000 leden voor het nieuwe millennium en als het kan nog meer, is ambitieus, maar waarom niet. Helpt u mee. Maak die buurman of kennis die altijd al geïnteresseerd was nu eens lid. Geef een jaarlidmaatschap kado aan dat familielid dat 'alles al heeft'. Met de nieuwe folder is dat zo geregeld. En...u ontvangt ook die leuke CD als u een nieuw lid werft.

113